
Katurten 2

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Katurten 2	4
Metadata om værket	4
Titel	5
1. Akt: I	5

Katurten 2

Kilde Indskrivning af Kaj Munks håndskrevne manuskript, som findes i et sandfarvet kladdehæfte uden sidenummerering og aktinddeling. KMF-nr. 21.08.02.

Indledning

Enakteren *Katurten* foreligger i to varianter. Den første er nok den oprindelige. Den er kortere end den anden og indeholder – i modsætning til den – ingen hentydning til krigen. Den dæmpede tone i *Katurten 1*, antydningens kunst, brugen af et symbol – den blomst, der har givet stykket dets navn –, ja, selve tematikken minder lidt om åbningsscenen i *Rosmersholm* – Kaj Munk var en stor beundrer af Ibsen –, mens dialogkunsten i variant nr. 2 er utvivlsomt mere munksk. Begge tekster er i hvert fald et stykke moderne kvindepysykologi og sætter fokus på ægteskabet og moderskabet. Nogle replikker i *Katurten 2* berører tilmed udtrykkeligt abortspørgsmålet.

Handlingen forgår i en idyllisk have en sommermorgen, hvor en botaniklærer uden megen jordforbindelse, og som tror sig lykkelig gift, uvidende har hustruens gamle flamme (en ingeniør) som logerende.

Skuespillet er en såkaldt enakter og tilhører et mindre kendt aspekt af Munks dramatik: dens socialrealistiske side. Fra *Katurten 1* og 2 kan der bl.a. drages paralleller til *Ordet II – En Almanakhistorie* (1934-1935), *Puslespil* (1938) og *Den Kærlighed 1* og *Den Kærlighed 2* (1942). *Katurten* publiceres her for første gang.

Katurten 2

1. Akt: I

Veranda med Blomsterhave ud til blaåt Bælt eller Sund.

Adjunkt Bertel Mynthe sidder ved Morgenkaffen. Han snuser de forskellige Blomsterdufte ind med Velbehag; midt under det hele maa han ned og have en forsinket Viol i Knaphullet. Ingeniør Victor Kvarts kommer indefra.

- (1) Bertel: Oh, Godmorgen, Hr. Ingeniør. Værsgod, kom her, tag Plads. Nej, De skal sidde, saa De kan se Vandet. Nej, ikke der, Haven skal De ogsaa have Udsigten til. Værsgod, forsyn Dem nu. Kaffen, om jeg maa bruge saa stort et Ord, er færdig. Jeg haaber, De undskylder, jeg er begyndt. Det er ikke korrekt af mig, men hos mig gaar Skolen forud for alt.
- (2) Victor: De skal ikke genere Dem for min Skyld, Hr. – Hr.
- (3) Bertel: Mynthe.
- (4) Victor: Mynthe, ja. Det generer ikke paa nogen Maade mine Dispositioner for Slagets Gang over Frokostbordet, at De har gjort det første Indhug paa Krydderne.
- (5) Bertel: Ahahaha, morsomt, meget morsomt. Ja, nu skal De værsgod.
- (6) Victor: Det skal jeg nok. Jeg skal nok værsgod.
- (7) Bertel: Nu lader det endelig til at blive Sommer.
- (8) Victor: De skal se, den falder paa samme Dato som i Fjor.
- (9) Bertel: Ja. Ja maaske, ja. Hahaha. Ja. – Har De ellers sovet godt i Nat, Hr. Ingeniør?
- (10) Victor: Det ved jeg ikke. Jeg har ikke lagt Mærke til det.
- (11) Bertel: Nej, saamænd, nej: Der er egentlig en dyb Sandhed i den Betragtning, De der gjorde gældende.
- (12) Victor: Hvadbehager? Naa ja.
- (13) Bertel: Ja, jeg mener: det er en Ejendommelighed ved Livet, at det gaar godt, naar der ikke er noget at bemærke. Det er det onde i Tilværelsen, vi lægger Mærke til. Det er *det*, der virker overraskende. Derved stempler det onde egentlig sig selv som naturstridigt.
- (14) Victor: Aah ja – jo, det kan man maaske uddybe min Randbemærkning¹til.

¹*Randbemærkning:* Ordet betegner en anmærkning, gløse, note eller vedtegning, som ofte placeret i randen af en bog, et manuskript eller lignende. [ODS]

(15) Bertel: De finder mig pedantisk, Hr. Ingeniør. Det er jeg sikkert ogsaa: Det er et af de faa Fortrin, der er ved mig. Jeg opholder mig helst ved de smaa Ting. For i Bagatellerne finder jeg Livets Mening.

(16) Victor: Lige saa godt der som andetsteds.

(17) Bertel: Jo, en Bemærkning som Deres dér i Forbifarten afslører mig mere om Sandheden end tykke filosofiske Værker. Det er som en lille Blomst ved Alfarvej. Jeg kan standse og lytte til den – – –

(18) Victor: De mener vel: se paa den.

(19) Bertel: Nej, om Forladelse, jeg mener: lytte til den og høre den holde mig en Prædiken om Livets Grund og Livets Maal, Skønhed, Kærlighed.

(20) Victor: Ja, mit Omraade er jo ikke Botanikken.

2

(21) Bertel: Vi kan ikke alle være det bedste i Livet. For mig er det bedste Børn og Blomster. Som Botaniklærer faar jeg Lov til at aabne Børnenes Øjne for Naturens Skønhed. Noget ædlere kunde jeg ikke ønske mig. Jeg siger Dem, det er mig en Fryd at vaagne om Morgen, at gaa til Dagens Gerning er en Fest. Men Deres Fag er jo ogsaa smukt og stort. De er Brobygger, De skaber forbindelse mellem levende Mennesker, De hjælper os til at komme hinanden nærmere...

(22) Victor: Ja, det kan man jo sige. Først bygger jeg Broerne, og naar der er tykt med Folk paa dem, putter jeg Dynamit under dem og sprænger dem i Luften.

3

(23) Bertel: De tænker paa Krigen. Ja, den er ond. Men lad den ikke gøre Dem bitter. Man kan ikke botanisere evigt i en stor Skov uden engang imellem at gaa vild og maaske falde i Grøften. Ogsaa det kan man drage Lære af.

(24) Victor: Jeg betragter ikke Krigen som nogen Vildfarelse. Jeg betragter det som en sund og selvfølgelig Ordning her i Tilværelsen med Omegn, at hvor der færdes Mandfolk, falder der ogsaa af og til Øretæver af. Jeg vilde f. Ex. mene, at – naa, der har vi Fruen.

(25) Bertel: Godmorgen, lille Sanne, Godmorgen, min Ven. Kom, sæt dig her, værsgod, nej, her min Pige, ikke saa du faar Solen lige i Ansigtet, det har Øjnene ikke godt af, nej, heller ikke der, min Pige, saa bliver du for varm i Nakken, det kan give Hovedpine og for Resten ogsaa Synsforstyrrelser, jeg mener, med en ophedet Nakke...

(26) Sandra: Tak, lille Bertel, nu bliver jeg virkelig, hvor jeg har sat mig.

²*Botanikken*: Betegner læren og videnskaben om planter. [ODS]

³*sprænger dem i Luften*: Sandsynligvis reference til sabotørhandlingerne under 2. Verdenskrig. Muligvis refererer Munk mere til situationen i udlandet end den specifikt danske, da sabotagen i Danmark først i årene 1944-1945 blev organiseret og målrettet mod industri og infrastruktur. [SA]

(27) Bertel: Gør du? jo jo da! Du ved ellers, hvor gerne jeg vil sidde og se paa dig, naar Solen falder skraat hen over dit Ansigt, det giver dine Øjne det Skær du ved jeg elsker, det Skær af Gyldenlok.

4

(28) Sandra: Godmorgen, Victor.

(29) Victor: Hvad?

(30) Sandra: Jeg sagde Godmorgen.

(31) Victor: Naa, du sagde Godmorgen. Gubevares, jamen det skal ikke staa paa mig. Saa siger jeg ogsaa Godmorgen.

(32) Bertel: Desværre, nu slaar Klokken. Om 5 Minutter skal jeg sidde ved mit Katheder. Hvor er jeg glad, De er kommen, Hr. Ingeniør. Selv om De har et Par Vrangforestillinger, dem skal Sanne og jeg nok faa pillet ud af Dem.

(33) Victor: Ja, det tror jeg gerne. Mine Anskuelser er som Rejeskind, der ligger udenpaa og gaar af for første Pil.

(34) Bertel: Saa pil løs, Sanne. Ja, det er storartet, De er her. Jeg bebrejder sommetider mig selv, at jeg har et Arbejde, der overlader min kære Sanne til sig selv 6 fulde lange Timer hver Dag. Nu vil de korte Tiden for hende. Gamle Skolekammerater har jo altid en Masse at gennemdrøfte.

(35) Victor: Det skal nok slaa til for den Uge, jeg har her i Byen.

(36) Bertel: Men De kommer jo igen. Og jeg siger som jeg sagde i Aftes paa Sannes og mine egne Vegne, vi bliver dybt skuffede, hvis De tager paa Hotel. Saalænge Arbejdet med Dæmningen staar paa, venter vi, De betragter vort Hjem ogsaa som Deres. Jeg vrøvler med mit: saalænge Dæmningen staar paa. Naturligvis... sidenhen ogsaa... De vil altid...

(37) Sandra: Klokken, lille Bertel.

(38) Bertel: Klokken, søde Sanne. Tak, fordi du altid er saa omsorgsfuld for mig. Naa, paa Gensyn til Middagen. Godmorgen, Hr. Ingeniør. Skal jeg ikke skænke lidt mere kaffe til dig, Sanne?

(39) Sandra: Nu skal du bare — — — Naa, ja Tak, en Draabe da.

(40) Bertel: Værsaagod, min Pige. Saa gaar jeg. Bare lige kigge paa mine Gyldenlokker engang til, saa jeg rigtigt kan huske dem. Naa, naa, naa, hvor er de dejlige! Godmorgen! (*ud.*)

(41) Sandra: Naa, hvordan har du saa sovet i Nat?

(42) Victor: Min Seng er for blød, Sandra.

(43) Sandra: Men da?

(44) Victor: Den minder om Pigerne i Siam.⁵ Man trænger til en Tur til Island bagefter.

⁴*Gyldenlok*: Godnathistorien "Gyldenlok" eller "Guldlok og de tre bjørne" er af uvis herkomst, første gang trykt i Robert Southey's "The Doctor" 1837. Historien er også optaget i Brødrene Grimms samlinger. [Boe & WIKI-EN 03.06.08]

⁵*Siam*: Indtil 1939 og i perioden 1945-1949 navnet på Thailand. [DSD]

(45) Sandra: De arme Siamesere da! den Trang kan man jo ikke vente, de alle kan faa tilfredsstillet ret ofte. Hvordan er der paa Island da.

(46) Victor: Jernsenge. Simpel Tangmadrass. Man sover godt der. Ja.

(47) Sandra: Du har været meget rundt i Verden, mens jeg har siddet her, hvad, Hugo.

(48) Victor: Hvorfor siger du Hugo?

(49) Sandra: Hvad?

(50) Victor: Jeg siger, hvorfor siger du Hugo?

(51) Sandra: Hvadbehav? Har du glemt, jeg kaldte dig Hugo. Har du glemt min lille Skoletøsevittighed med Victor Hugo.

6

(52) Victor: Naa, for Pokker da, nej, det er ogsaa sandt.

(53) Sandra: Nu lader det endelig til at blive Sommer.

(54) Victor: Du skal se den falder paa samme Dato som i Fjor. Hvorfor har du giftet dig med en Idiot?

(55) Sandra: Hvadbehav? Naa det! Det er, fordi der ikke er andet end Mænd at vælge imellem for et stakkels Pigebarn. Hvad vilde du ellers have, jeg skulde gøre?

(56) Victor: Hvorfor har du taget en af de værste da?

(57) Sandra: Synes du, lille Hugo, jeg har⁷ handlet klogere ved at tage dig?

(58) Victor: Ja. Og ja. Og atter ja. Men se, det kommer jo ikke i Betragtning.

(59) Sandra: Hvorfor ikke?

(60) Victor: For mig kunne du ikke faa.

(61) Sandra: Prøvede jeg paa det?

(62) Victor: Ne-nej, det gjorde du vel ikke.

(63) Sandra: Naa, dog ikke.

(64) Victor: Nej, for det var du for klog til. For du vidste, der var vinket af.⁸ Men du kan ikke nægte, du vilde gerne.

(65) Sandra: (*smiler.*)

(66) Victor: Vel?

(67) Sandra: Hvad er det egentlig, der har givet dig den enorme dumme Selvtillid?

(68) Victor: Det er Damerne.

(69) Sandra: Er vi virkelig saa forgabet i dig?

(70) Victor: Sja.

⁶Victor Hugo: Victor Hugo (1802-1885) - fransk romantisk digter bedst kendt for romanerne "Klokkeren fra Notre Dame" (1831) og "De elendige" ("Les Misérables") (1862). [BOE]

⁷har: I det håndskrevne manuskript står 'har'; men det forstyrrer meningen. Der skulle stå 'havde'.

⁸der var vinket af: Udtrykket i en fast forbindelse, som her betyder "det bliver der ikke noget af" eller "det er der sat en stopper for". [ODS]

- (71) Sandra: Hvad ligger det i.
- (72) Victor: Det ligger i 3 Ting, min Naadige. For det første i, at jeg har saadan store Hænder.
- (73) Sandra: Javel. ”Det er for at jeg bedre kan æde dig”⁹. Og for det andet?
- (74) Victor: Og for det andet i, at jeg har Fregner og rødt Haar.
- (75) Sandra: Og for det tredie og sidste?
- (76) Victor: For det tredie og sidste og vigtigste, at jeg er skrup-lige glad med dem.
- (77) Sandra: Var du ogsaa lige glad med mig?
- (78) Victor: Hæ.
- (79) Sandra: Var jeg den første Pige, du kyssede, Hugo?
- (80) Victor: Det kan jeg ikke huske. Det er saa længe siden. Jeg var jo ikke mere end – hvad var jeg? 17 Aar. Du skulde have spurgt dengang, da kan det være, jeg kunde have husket det.
- (81) Sandra: Det var ikke galant svaret af dig.
- (82) Victor: Du trænger ikke til Galanteri, med den Ægtemand du har.
- (83) Sandra: Hvad har du egentlig imod ham?
- (84) Victor: Ingenting. Jeg synes, han er storartet.
- (85) Sandra: Du sagde da noget grimt om ham før.
- (86) Victor: Jamen det var ikke min Mening.
- (87) Sandra: Hvis var det da?
- (88) Victor: Det var din.
- (89) Sandra: Min? mener jeg om min egen Mand, at han er Idiot. Nu skal du snart have Tak. Du er jo ligefrem morsom.
- (90) Victor: Det har jeg da altid været. Cigarer har du ingen af?
- (91) Sandra: Det kan du stole paa, jeg ikke har. Men har du nogen, skal jeg gerne ryge en for dig.
- (92) Victor: Det var pænt af dig. Værsenartig! Hvorlænge er det nu siden, vi gik i Skole sammen, Sandra.
- (93) Sandra: En halv Snes Aar vel.
- (94) Victor: Har du lagt Mærke til, vi sidder og snakker sammen akkurat som i Skolen. Det er lige samme Facon. Ved du, hvad dether Arbejde i den lille Snotby, ved du hvad det er for noget?
- (95) Sandra: Naa.
- (96) Victor: Det er det, vi Ingeniører kalder for at lægge en Ble.
- (97) Sandra: Hvad skal det sige?

⁹ *det er for at jeg bedre kan æde dig*: Citat fra ”Lille Rødhætte”, folkeeventyr fra Brødrene Grimm.

- (98) Victor: At det er saa nemt som for en lille at tisse i Vuggen paa.
- (99) Sandra: Aha. Det er ikke noget for en Storhed som dig. Hvorfor har du saa taget dig det paa?
- (100) Victor: Vil du gerne vide det?
- (101) Sandra: Nej.
- (102) Victor: Saa skal jeg ogsaa fortælle dig det da. Bare fordi jeg vidste, du var her. Du er nemlig det eneste Kvindebarn i Verden, jeg kan sludre med.
- (103) Sandra: Har du prøvet alle de andre?
- (104) Victor: Praktisk talt: ja.
- (105) Sandra: Hvad skal vi saa sludre om?
- (106) Victor: Ikke om mig. Der er ikke noget kedelige end at være Ingeniør. Man rejser fra Sted til Sted. Og det ene Sted er Pigerne saadan. Og det andet Sted er de saadan, og der er ingen Steder, hvor de er som dig. Hvad var det, jeg spurgte dig om? Naa jo. Hvorfor har du giftet dig med en Idiot?
- (107) Sandra: Jeg ved det ikke, Hugo. Jeg kan ikke sige dig det. Men jeg tror, jeg ved en Forklaring paa det.
- (108) Victor: Og hvad er den saa?
- (109) Sandra: Det er den, at jeg elsker ham.
- (110) Victor: Det er en morderlig skidt Forklaring. Det maa jeg sige. Har du ikke een til. I det mindste bare een.
- (111) Sandra: Det tror jeg skam ikke, jeg har.
- (112) Victor: Hvad?
- (113) Sandra: Dengang Far fik Hospitalet her – naa ja, Latinskolens¹⁰ Lærere var nogle af de første, vi fik Omgang med. Og Bertel – ja, hvorfor skal jeg ikke sige dig det, som det er. Alle Folk holdt af Bertel ja, og havde ham lidt til Bedste.¹¹ Især de unge Piger. De sagde, han kunde ikke elske. Ikke, at han var forlegen i Dameselskab, slet ikke, han nød at være sammen med unge Damer, men aldrig at han havde sværmet for nogen enkelt af dem. Det æggede mig, forstaar du. Saadan ved du jo, jeg er. Saa arrangerede jeg nogen Botaniseringsture sammen med ham.
- (114) Victor: Og *dine* Ynder kunde han altsaa ikke staa for?
- (115) Sandra: Jeg maa sige, ogsaa mig forekom han latterlig i den første Tid. Men saa en Aften, ganske pludselig friede han.
- (116) Victor: Hvordan bærer saadan en Snørestøvle sig ad med at fri.
- (117) Sandra: Aa, det ved jeg ikke. Det er ligemeget. Jeg vilde jo sige Nej naturligvis. For det var jo Spøg, det hele, fra *min* Side. Men saa ved jeg ikke – – – jeg kunde mærke

¹⁰*Latinskolens*: Efter Reformationen i 1536 blev skoler opført i mange købstæder med henblik på at uddanne kommende præster. I disse skoler var tilegnelsen af latin absolut højeste prioritet. Skoleformen blev nedlagt i 1903, hvorefter gymnasiet tog over. [DSD]

¹¹*havde ham lidt til Bedste*: Holdt mig lidt for nar. [ODS]

paa ham, han tog det saa gruelig alvorlig – ja saa – saa – jeg nænnede det altsaa ikke. Og saa – ja, saa blev vi gift.

(118) Victor: Var det for min Skyld, du giftede dig med ham?

(119) Sandra: For *din* Skyld? hvad mener du?

(120) Victor: Og nu er I lykkelige sammen?

(121) Sandra: Det kan du stole paa, vi er.

(122) Victor: Og det har nu varet i 3 Aar.

(123) Sandra: Det har varet i 3 Aar til September.

(124) Victor: ¹² Og Bibliotekaren tilfredsstillter dig stadig?

(125) Sandra: Bertel er Adjunkt i Botanik.

(126) Victor: Ja ja, han er Bibliotekar i Blomster, det er jeg ligeglad med. Men I er altsaa stadig *lige* lykkelige begge to.

(127) Sandra: *Lige* lykkelige? Det ved jeg ikke, tror, jeg er mest. Maaske lige fraset at –
– – –

(128) Victor: At hvad.

(129) Sandra: At jeg ikke kan holde ham ud. Det kan du vel begribe, din Torsk. Det kan du vel sige dig selv. Du ved da, hvordan jeg er. Du er da for Fanden den første, der har kysset mig, din Idiot. Hvordan skulde jeg kunne holde ud at være gift med en Mand, der tror jeg er en Senerarie¹³ eller Nattens Dronning¹⁴ eller en anden Nolime-tangere¹⁵ Blomst. Han pusler og pylrer om mig baade Dag og Nat. Han vender mig, saa jeg faar Sol nok og vender mig igen, saa jeg ikke faar for megen Sol. Han lader mig ikke ene et Minut. Var der ikke den Skole til at aflaste mig, saa – ja, saa gik jeg ud. Han aner jo intet om Livet. Han har ikke Begreb skabt om Kvinden. Jeg er sikker paa – ja, det ved Gud, jeg er – at han paa sin Bryllupsdag var Jomfru endnu.

(130) Victor: Jamen det er jo aldeles forfærdeligt. Hvad er det dog du har rodet dig ind i. Lille stakkels du, hvordan kan jeg hjælpe dig?

(131) Sandra: Da du skrev, du kom herved – jeg følte det, som om der var en Mening med det. Saa opgav jeg det igen og tænkte, jeg fik aldrig lukket min Mund op med saa intime Ting til dig. Nu er jeg lykkelig over, at jeg alligevel fik Tungen paa Gled. Du kan da godt forstaa, Hugo, det er ikke et Liv for mig, denne Drivhustilværelse. Han stikker mig en Bog i Haanden om Morgenens inden han tøfler af. Saa skal jeg sidde pænt og læse, til han kommer hjem igen. Saa skal vi spise sammen og sidde i Sofa

¹² Den oprindelige replik er overstreget: "Og Bibliotekaren tilfredsstillter dig? Og det vil du bilde mig ind, dig, som jeg altid har tænkt mig der var Tømmer i til en Skøge, en af de ægte og store, der skulde gaa her i dette Hul og være lykkelig med en Bibliotekar".

¹³*Senerarie*: Planteslægt af kurvblomster kaldet "fnokurt" (Cineraria). I Danmark har vi bl.a. den enårige sommerblomst "Gråblad" (Cineraria maritima). [DSD]

¹⁴*Nattens Dronning*: På latin "Selenicereus grandiflorus" - en klatrende kaktusplante, hvis store blomst kun er åben en nat. [DSD]

¹⁵*Nolimetangere*: Latinsk betegnelse for "(spring)balsamin" eller "impatiens". Det latinske navn betyder "Rør mig ikke". [BOE]

sammen og ud¹⁶ se paa Blomster sammen og hjem og drikke Aftente sammen og i Seng sammen – jeg kunde ryge i Flint. Men aldrig han mærker noget paa mig, og altid er han den samme selv, aldrig har jeg set ham gnaven eller hidsig, øv, han er ikke et Menneske, han er en Plante.

(132) Victor: Og saa er det sket, du har sendt en Tanke til mig, der farer frit omkring i Verdensdelene.

17

(133) Sandra: Ja, det er det, Hugo. Jeg har engang imellem spurgt mig selv om, det ikke havde været Liv at følge dig ud i den store Verden – ja rent ud sagt, om jeg ikke skulde have taget dig dengang

(134) Victor: Der var jo et Par Formaliteter, der var i Vejen.

(135) Sandra: Hvad var det for et Par?

(136) Victor: For det første vilde jeg jo ikke have dig.

(137) Sandra: Vrøvl.

(138) Victor: Og for det andet, saa var der jo det, at hvad Ægteskab dengang angik, saa var du, saavidt jeg husker, kun 13 Aar.

(139) Sandra: Kan du huske, hvad du sagde til mig dengang?

(140) Victor: Det ved Gud jeg ikke kan.

(141) Sandra: Du sagde engang: Der er Stof i dig Tøs, til en Skøge.

(142) Victor: Det havde jeg læst i en Roman.

(143) Sandra: Det vidste jeg ikke. Jeg troede, du mente det. Jeg troede det var rigtigt. Hvor var vi nogle dumme Børn dengang, Hugo, hvad, dumme, dumme Børn, næsten dummere end vi er nu.

(144) Victor: Og saa ler du. St. Der er ingen, der har haft mere med Kvinder at gøre end jeg, og der er ingen, der forstaar sig mindre paa dem. Da jeg var en 15-16 Aar, da syntes jeg, jeg forstod mig helt godt paa jer. Men jo mere man faar med Kvindfolk at gøre, des mindre begriber man af dem. Sig mig, Alexandra, alt det, du har sagt mig det her, er det Film eller mener du det mindste rigtige med det. Altsaa rent ud sagt: vil du skilles fra ham?

(145) Sandra: Ja – nej – ja dvs. Ja, hvis han ikke bliver ked af det.

(146) Victor: Du vil altsaa ikke skilles fra ham.

(147) Sandra: Og hvis jeg bliver skilt fra ham, hvad vil du saa raade mig til?

(148) Victor: Nej, Sandra, nej jeg er ikke nogen ren Ræveunge. Saa let gaar jeg heller ikke i Saxen.

¹⁶ Der mangler formentlig et "at" før det infinitte verbum "se".

¹⁷ Følgende replik er overstreget: "Sandra. En Tanke til dig? Naa ja, selvfølgelig har jeg ogsaa engang imellem sendt en Tanke til dig".

- (149) Sandra: Sig mig nu engang, du har da ikke saa stort et Storhedsvanvid, at du tror, jeg nogensinde kunde komme i Tanker om at gifte mig med dig.
- (150) Victor: Aldrig. Aldrig saa længe jeg ikke vil.
- (151) Sandra: Aah, pyt, pyt, pyt. Det gamle Vrøvl.
- (152) Victor: *Vil* du skilles fra ham?
- (153) Sandra: Hvor kan jeg vide, hvad jeg vil: Det maa *du* jo kunne fortælle mig. Det er derfor, jeg snakker med dig om det.
- (154) Victor: Sandra, hvis der var en Mulighed for, du kunde faa et Barn med ham...
- (155) Sandra: Tak skal du have. Jeg skal ikke have Børn. Ikke endnu da. Jeg er alt for ung til at spolere mit Legem endnu. Et Barn – saa er jeg bundet for Livstid – til ham – til Gryderne, til Drivhustilværelsen. Saa vilde han da blive skrubtosset til at pylre og pjatte og dægge¹⁸ om mig. Skam dig, Victor. Saadan noget fordømt beskidt gammeldags Mandfolkepjat. Et Barn! med ham! skulde jeg have det, jeg lod det operere bort!
- 19
- (156) Bertel: Nu har jeg hørt nok!
- (157) Sandra: Gud i Himlen! hvor kommer du fra?
- (158) Bertel: Saalænge du bagtaler mig og bagtaler vor Kærlighed, min Kærlighed maa jeg vel hellere sige, saalænge kan jeg vel tie, hvor haardt det end er. Men naar du begynder med ryggesløse Ord at tale om det barn – det Barn, jeg altid har drømt om skulde blive mit engang – naar du tillader dig over for mit Barn en Raahed saa forfærdende – – –
- (159) Sandra: Hvad vil du? du vover ikke at røre mig.
- (160) Bertel: Kan du trampe paa mit Hjerte, kan jeg vel ogsaa i det mindste klaske din Kind (*Slaar*)
- (161) Victor: Hør, Hr. Myn – Hr. Min – Hr. Minster eller hvad der er – De kan ikke slaa paa en Kvinde.
- (162) Bertel: Jeg kan det, der mere er, jeg kan stikke en Mand ihjel med en Kniv (*gaar paa ham med Brødkniven*)

¹⁸*dægge*: Egentlig "at give die". Betyder ogsaa at vise megen omhu eller ømhed over for nogen, at tage sig kærligt af eller kæle for. [ODS]

¹⁹*operere bort*: Historisk er fosterfordrivelse (provokeret abort) blevet betragtet som manddrab og har i Danmark været underlagt Straffeloven frem til 1970. Siden Sovjetunionen som den første nation indførte "fri abort", har man i Danmark diskuteret problematikken politisk. Den første danske svangerskabslov blev vedtaget i 1937 og havde til formål at forhindre abort ved at hjælpe vanskeligt stillede kvinder, så de kunne gennemføre graviditeten og moderskabet. Derfor blev der oprettet en ny statslig institution, Mødrehjælpen, med kontorer over hele landet. Svangerskabsafbrydelse var dog stadig lovstridigt, men der kunne bevilges abort, hvis 1. der var alvorlig fare for den gravide kvindes liv eller helbred, 2. fostret var arveligt belastet, 3. graviditeten var en følge af voldtægt. I 1939 blev loven revideret, således at myndighederne foruden rent medicinske hensyn skulle inddrage den abortsøgende kvindes sociale forhold, hvilket medførte, at mængden af ansøgte og bevilligede aborter steg voldsomt. Kaj Munk var en arg modstander af abortlovgivningen og skrev flere avisartikler om emnet. I flere af hans skuespil forekommer ogsaa "fri abort" som tema, bl.a. "Selvtægt" og "En Almanakhistorie". [KK]

- (163) Victor: Tag Dem i Agt, De rasende Menneske.
- (164) Bertel: Jeg tager mig ikke i Agt, for jeg er ude af mig selv. Hele Tilværelsen er ramlet ned i Hovedet paa mig. Jeg har bygget mit Liv paa Skønhed. Saa kom du ind i det og bragte Lykken med – Men nu – nu – nu – –
- (165) Sandra: Bertel! Bertel! Vær nu rolig! læg den Kniv hører du. Du har jo misforstaaet det altsammen. Jeg holder jo af dig, Bertel.
- (166) Bertel: Nej Tak, saa ringe er jeg dog heller ikke, at jeg modtager din Medlidenhed, ud med dig! ud med jer begge to! bort, saa jeg aldrig skal se jer mere!
- (167) Victor: Hvis De mener med Deres Ord, Hr. Adjunkt, er jeg ikke den Mand, der lader et godt Tilbud gaa fra mig.
- (168) Sandra: Lad være at spørge, Victor. Kan du ikke se, det er Alvor for stakkels Bertel, saa bleg han er. Hvordan gik det dog ogsaa til, du fik det at høre?
- (169) Bertel: Jeg lyttede. Forstaar du, hvad det betyder: jeg lyttede. Paa en eller anden Maade, maaske i en Forudfølelse af den Ulykke, der truede mig, havde jeg glemmt min Flora.²⁰ Jeg skraar gennem Haven for at hente den. Saa hører jeg, du græder. Jeg tænker, hvad er dog dette? Og skønt min Mor har lært mig, at det er simpelt at lytte, saa lyttede jeg. Ikke nok dermed. Jeg har forsømt, lad mig se, 25 Minutter af Timen med II G. I de 10 Aar, jeg har været knyttet til Skolen, er jeg ikke kommen saa meget som 5 Minutter for sent. Ikke en eneste Gang. Nu har jeg forsømt Halvdelen af en Time. Til hvilken bundløs Uværdighed har I to ikke drevet mig?
- (170) Sandra: Hør nu paa mig, lille Bertel!
- (171) Bertel: Aah, jeg er en Nar, saadan som jeg snakker. Alting er jo ligegyldigt nu. Der er ikke Mening med mit Liv længere. Naar vi Mennesker ikke kan tro paa Kærligheden, er der ikke Mening med nogetsomhelst
- (172) Sandra: Nu skal du holde op, Bertel. Du har rigtig godt af at høre det, du fik lyttet dig til. Jeg under dig det. Nej, du kommer ikke ned i Aaen lige med det samme. Vent nu bare lidt. Forstaar du dog ikke, du lille dumme Mandse, forstaar du dog ikke, at vi Kvinder, os kan du aldrig træffe i vore Ord. Du skal langt om bag dem, hvis du vil hitte os, helt andre Steder hen. Det vi siger, det betyder slet ingenting eller ogsaa det stikmodsatte af hvad vi siger. Herregud, Victor, staa dog ikke der og glo. Han forstaar jo ikke noget af, hvad jeg siger. Hjælp mig dog.
- (173) Victor: Ja hun, altsaa Sandra, altsaa Deres Kone, Hr. Minister
- 21
- (174) Bertel: Jeg hedder Mynthe, De uopdragne Hund – –

²⁰Flora: Bog med beskrivelse af et områdes planter, ofte med skitser og billeder til bestemmelse af dem. [DSD]

²¹Minister: Fra begyndelsen af har Victor problemer med at huske Bertels efternavn. At, han nu kalder ham "Hr. Minister" i stedet for Hr. Mynthe, kommer måske også af, at han pludseligt har ændret sit syn på Bertel og opfatter ham med respekt, en person med autoritet, myndighed og mandighed: "Hr. Minster".

- (175) Victor: Ja, ja ja, Münthe, ja. Men altsaa Fru Münthe mener, at hun skal dog ogsaa ligesom alle andre Kvinder have en Margin, have en vis Margin, jeg mener have Lov til at blive hysterisk engang imellem.
- (176) Sandra: Nej det er haabløst. Han er ogsaa Idiot. Mandsemand, ved du ikke, der er Perioder i en Kvindes Liv, hvor hendes Nerver ligger uden paa Huden.
- (177) Bertel: Perioder? Jeg ved nok, at der visstnok er noget med engang om Maaneden...
- (178) Sandra: Aah pyt – javisst – og der er ogsaa noget med at gifte Koner engang imellem skal have – bliver – at der indtræder Graviditet.
- (179) Victor: (*staar maalløs, begynder saa at fløjte*)
- (180) Bertel: Graviditet. Hvad er det? hvad vil det sige.
- (181) Victor: Hun skal have en lille, Hr. Adjunkt.
- (182) Bertel: En lille Hr. Adjunkt. En lille med mig?
- (183) Sandra: Tror du: med ham, maaske? Vel er du ikke meget bevandret i Erotikken, men naar du ved det er 5 Aar siden jeg saa ham sidst...
- (184) Bertel: Skal hun have et Barn med mig?
- (185) Victor: (*samlér sig*) Jeg vil gerne udbede mig Æren af at staa Fadder.
- 22
- (186) Bertel: Og jeg et Barn med Hende
- (187) Victor: Paa den Maade byder det jo i Retning af Tvillinger. I saa Fald udstrækkes mit Tilbud til at omfatte dem begge.
- (188) Bertel: Min egen kære Pige, min egen kære Pige. Jeg henter en Flaske Vin. Den skal tømmes – d.v.s. - Jo, om jeg saa bliver fuld til næste Time.
- (189) Victor: Hvorfor sagde du mig ikke Sandra...
- (190) Sandra: Hvad tror du, nu han siger, naar han opdager det er Løgn.
- (191) Victor: Er det Løgn.
- (192) Sandra: Jeg maatte da trøste ham saa fortvivlet som han var. Men et Mandfolk er han skam. Det skal ikke tage mig lang Tid at gøre det til Sandhed.
- (193) Victor: Sandra!
- (194) Sandra: Og hvad forstaar han sig paa Maaneder. Det ordner jeg nemt. Skal vi løbe, Victor. Vil du?
- (195) Sandra: Løbe?
- (196) Sandra: Du er bange for mig nu. Du troede²³ ikke, jeg var saa flink til Komædie. Nu endelig fik jeg forskrækket dig.
- (197) Victor: Tror du, jeg er bange?

²² S. 24 indeholder et andet dokument – beskrivelse findes i Kaj Munk Forskningscentrets online katalog.

²³ S. 26 indeholder et andet dokument – beskrivelse findes i Kaj Munk Forskningscentrets online katalog.

- (198) Sandra: Saa tag mig da nu. Gør saa Alvor af det. Du har din Chance nu.
- (199) Victor: Men du vil jo ikke.
- (200) Sandra: Han kommer. Bestem dig. Vil du gifte dig med mig eller vil du ikke.
- (201) Victor: Du ved, der er ingenting jeg hellere vil.
- (202) Sandra: Haha, saa fangede vi dog en Ræveunge. Kom, Bertel, kom her, saa klinkes vi paa Arvingen.